

Rozhovor

Nevie iba ten, kto nechce

Začiatkom apríla sme si v pošte našli tip na rozhovor so zástupcom na ZŠ P. Horova v Michalovciach. E-mail od jeho kolegyne bol plný chvály, takže sme sa radi nechali inšpirovať. **Ján Palko** mal vždy rád históriu. Profilovať sa týmto smerom mohol v čase svojho vysokoškolského štúdia iba ako vedec alebo učiteľ. Keď mu v banke ako budúce doktorandovi odmietli žiadosť o úver, zamestnal sa v školstve. Učenie ho baví, pretože má rád hľadanie nových metód a neuveriteľnú energiu mladých ľudí. Pomáhal rozbiehať projekt Infovek a doteraz je lektorom programov zameraných na

informatiku. Keď neučí, venuje sa svojej rodine a už takmer dvadsať rokov hrá na husliach vo folklórnom súbore Zemplín, s ktorým precestoval množstvo krajín na viacerých kontinentoch. Drží sa životného kréda svojho deda: „Nevie iba ten, kto nechce.“ Za DOBRÚ ŠKOLU mu položila pár otázok Lenka Kunová.

🗨 Ako sa dostal dejepisár k informatike?

Dejepis – filozofia je síce nádherná kombinácia na štúdium, ale veľmi nepraktická v reálnom živote. Po nástupe do praxe som to okamžite pochopil. Hneď po vysokej škole som si kúpil svoje prvé PC a keďže som bol prirodzene zvedavý, spustil som každý program, otvoril každý priečinok, snažil som sa pochopiť princíp. Čoskoro som sa v počítačoch celkom dobre orientoval. Keď sa neskôr naskytla možnosť doplniť si aprobáciu o informatiku, neváhal som.

🗨 Ako si spomínate na svoju prácu pre Infovek?

Pre Infovek som pracoval na niekoľ-

„Sú učiteľia, ktorí celý rok nezapnú počítač, no napriek tomu majú také zaujímavé hodiny, že deti na nich takmer nedýchajú. Na druhej strane, ak má učiteľ vytvorené podmienky a vie pracovať s IKT, je to pre žiakov určite prínosom.“

kých projektoch. Najdlhšie ako lektor Školiaceho centra Infoveku. V tom čase to bol veľmi užitočný projekt, keďže mnoho učiteľov nevedelo počítač ani zapnúť. S odstupom času tento projekt hodnotím ako veľmi náročný a neviem, či by som sa dnes dal na niečo podobné nahovoriť. Našťastie dnes sú už aj počítačové zručnosti učiteľov niekde inde.

🗨 Predpokladám, že keď učíte, predpájate dejepis aj informatiku.

Je to pre mňa a už aj pre mojich žiakov úplne prirodzené. V súčasnosti spolupracujem s dvoma triedami v rámci predmetu dejepis na veľmi zaujímavom európskom výskumnom projekte iTec, kde sa jednotlivé fázy projektu bez IKT realizovať nedajú. Ide o projekt, v ktorom sa 1 000 európskych tried učí podľa rovnakého vopred stanoveného scenára. Spoločne hľadáme najlepšie metódy a formy, ako by sa žiaci v EÚ mohli vzdelávať od roku 2020.

🗨 Učiteľia neinformatických predmetov majú niekedy problém dostať sa k technickému vybaveniu v škole.

Pred istým časom som sa pokúšal jeden školský rok učiť dejepis v počítačovej učebni. Tento model však môže dobre fungovať iba v prípade 1 žiak = 1 PC. Pri vtedajšom počte 32 žiakov v triede to bolo nereálne. Rozhodli sme sa preto, že každá trieda bude počítačo-

vou učebňou. V praxi to znamená, že v každej triede je rýchly internet, v škole dvadsať dataprojektorov, zopár interaktívnych tabúl a zodpovedajúce vybavenie počítačmi a notebookmi.

🗨 Ako môže bežná slovenská škola získať prostriedky na takéto technické vybavenie?

Projekty, projekty, projekty a zmysluplná podpora zo strany vedenia školy.

🗨 Samotné využívanie IKT ešte kvalitu vyučovania nezvyšuje. Alebo skôr súhlasíte s Romanom Baranovičom, že IKT už svojimi možnosťami vedie učiteľa k tvorivým riešeniam?

To sú dve rôzne tvrdenia. Sú učiteľia, ktorí celý rok nezapnú počítač, no aj napriek tomu majú také zaujímavé hodiny, že deti na nich takmer nedýchajú. Ak IKT nevedie k lepšiemu, efektívnejšiemu a zaujímavejšiemu naplneniu stanovených cieľov, je podľa mňa úplne zbytočné. Na druhej strane, ak má učiteľ vytvorené podmienky na využívanie IKT a vie, ako na to, je to pre žiakov určite prínosom. Ak v škole existuje zväčšujúca sa skupina aktívnych používateľov IKT, motivuje a núti to aj ostatných kolegov, aby sa pridali.

🗨 Ako lektor informatických školení sa často stretávate s učiteľmi. Máme na Slovensku veľa dobrých učiteľov?

Pomer alebo percento si nedovolím odhadnúť. Po rokoch skúseností si však dovoľím tvrdiť, že v každej škole existujú vynikajúci učiteľia a taktiež takí, ktorí toho majú „plné zuby“ – prídu, odčia a po skončení vyučovania odídu. Ale z posledných školení v rámci národného projektu Modernizácia vzdelávacieho procesu (MVP) mám veľmi dobrý pocit. Mal som skvelé skupiny plné kolegov, ktorých zaujímali modernejšie metódy a formy vzdelávania.

🗨 Aktívni ľudia v školstve narážajú v lepšom prípade na nezaujím a ľahostajnosť, v horšom prípade až na ne-

priateľstvo. Aká je vaša osobná skúsenosť?

Všetko závisí od kolektívu, v ktorom človek existuje. Ak ľudia okolo pochopia, že im vaše aktivity môžu pomôcť a niečo priniesť, potom je to v poriadku. Najhoršie je, ak sa ľudia modernizáciou cítia ohrození, že budú musieť niečo robiť ináč, po novom, mimo svojich zabehaných kolají.

☛ Čo je potrebné zmeniť v školskom systéme, aby aktívni učitelia mali lepšie podmienky na svoju prácu?

Nepoviem peniaze, lebo tento nedostatok vníma každý. Je potrebné, aby učiteľ učil a nemusel byť administratívnym pracovníkom, ekonómom, psychológom, počítačovým technikom, školníkom či upratovačkou. Každá škola by mala dostať vyčlenené finančné prostriedky na školského psychológa, počítačového technika, jednoducho na ľudí, ktorí vytvoria vhodné prostredie na prácu učiteľov. V školách v západnej Európe som bežne videl technika, ktorý dopredu nachystal notebook, interaktívnu tabuľu, ozvučenie či dokonca rozmiestnenie lavíc a učiteľ vošiel do triedy a učil. Ďalšiu brzdou je obrovský formalizmus a byrokracia. Dôležité je, aby bola dokumentácia v poriadku. Náš ŠkVP sme už prestali tlačiť a máme ho kompletne na internetovej stránke, pretože by mal približne 700 strán. Položím provokatívnu otázku: myslíte si, že ak by z neho zostala iba tá časť, kde je tematický plán, znížilo by to kvalitu vyučovania? Som si takmer istý, že by sa nič nestalo.

☛ Vaša škola patrí k najlepším v regióne aj na Slovensku. Čo vám to prinieslo?

Vyslovene zlú reakciu som nezažil. Občas je to v rovine drobných poznámok typu: „Vám sa moderne učí, keď všetko máte.“ Ocenením pre nás je záujem o štúdium v našej škole a každoročný nárast počtu žiakov. Ako ďalšie pozitívum hodnotím to, že sme pravdepodobne inšpiráciou pre ostatné školy. Pekne to vidno napríklad na internetovej stránke, s ktorou sme vyhrali súťaž o najlepšiu stránku v kategórii ZŠ. Ak

Foto: archiv

na stránku pridám niečo nové, časom niečo podobné objavím aj na stránkach iných škôl.

☛ Je možné, aby v slovenských pomeroch fungovala súťaž medzi školami na princípe voľného trhu?

Nie, nič také tu nefunguje. Dokonca v našich lokálnych podmienkach neplatí ani len to, že viac žiakov znamená automaticky pre školu viac financií. Stačí, že zriaďovateľ školy má na to iný pohľad a legálnu možnosť prerozdelať isté percento z normatívu a odrazu škola, ktorá má oveľa menej žiakov, získa oveľa viac finančných prostriedkov. Ak by prišli peniaze priamo zo štátneho rozpočtu na účet školy všetky do posledného centu, vtedy by možno fungovalo aspoň normatívne financovanie. A slovné spojenie „merateľná kvalita vzdelávania“ mi vyvoláva úsmev na tvári. Čo to znamená v podmienkach základných škôl? Azda výsledky *Testovania 9?* To si môžu myslieť ministerskí úradníci, ktorí nikdy na testovaní neboli.

☛ Aká je optimálna miera, do akej by štát mal riadiť školstvo a zasahovať doň?

Pripúšťam, že musí existovať kontrola. Mala by byť však ešte oveľa, oveľa nižšia ako dnes a zameraná vyslovene iba na vzdelávací proces.

☛ Čo by ste zmenili vy?

Ako najväčší problém vnímam takmer nemenný obsah učiva. Toto by sa malo takmer okamžite uvoľniť. Na istej konferencii som počul príspevok, že 70 – 80 % povolání, ktoré sú dnes bežné, pred rokom 1989 neexistovalo. Približne dvadsať rokov trvá, kým človek prejde všetky stupne vzdelania až po vysokú školu. Ak sa takto mení svet povolání, prečo sa takto nemení aj svet prípravy naň? Zmenil sa za posledných dvadsať rokov aj obsah vzdelávania o 70–80 %? Ani náhodou. Väčšinu tém, ktoré som sa učil ako žiak na ZŠ, mám doteraz predpísanú štátom ako učiteľ. Obsah vzdelávania absolútne nereflektuje výsledky vedy a je len na individuálnom prístupe učiteľa, či žiakom „upresní“ to,

„Ak ľudia okolo pochopia, že im vaše aktivity môžu pomôcť a niečo priniesť, potom je to v poriadku. Najhoršie je, keď sa ľudia cítia ohrození, že budú musieť niečo robiť mimo svojich zabehaných kolají.“

čo sa píše v učebniciach. Ak sa tento prístup nezmení, záujem žiakov o štúdium bude čoraz menší.

☛ Kde je príčina klesajúceho záujmu žiakov o štúdium?

Žiaci čoraz častejšie kladú otázku, načo im to bude, a to oprávnene. Dnes si môžu vďaka internetu nájsť takmer akýkoľvek poznatok. Mali by sme učiť podstatne menej poznatkov, ale oveľa dôslednejšie. Vysvetlím to na jednoduchom príklade. Prečo by som mal učiť vznik Nemecka, Talianska, kolonializmus či Petra Veľkého, pričom na tému nemám ani jednu vyučovaciu hodinu? Nemohol by som napríklad učiť hoci aj pol roka jednu tému? Na nej naučím žiakov vyhľadávať informácie, hľadať súvislosti, pracovať s historickým prameňom či logicky myslieť, čo potom dokážu aplikovať na akúkoľvek inú tému, ku ktorej si obsah a fakty nájdu niekoľkými kliknutiami na internete.

☛ Ako spolumanažér vašej školy ste definovali jej budúce zameranie na

informatiku, jazyky a matematiku. O dôležitosti prvých dvoch sa hovorí často, ale prečo matematika?

Matematikárky sa veľmi aktívne zapojili do projektu z ESF, v ktorom sme vytvárali digitalizované učebné materiály. Tie potom moderným spôsobom, modernými technológiami a s množstvom nových pomôcok aplikovali počas svojich hodín. Hodiny matematiky

teda nie sú iba o matematike, ale najmä o modernom vyučovaní, na ktoré sa žiaci tešia.

☛ Sledujete dokumentárnu reality show Trieda 9.A?

Áno, sledujem a tajne dúfam, že podnikni diskusiu aj o otázkach, ktoré sa objavili v tomto rozhovore.

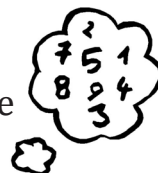
☛ Ste členom učiteľských skupín na facebooku? Sú sociálne siete pre učiteľov dobrá vec?

Tu asi mnohých sklamem. Ako veľa iných ľudí, ktorí sa vyznajú v IT oblasti, nemám facebookové konto. Facebook nebol vytvorený ako profesijne orientovaná sociálna sieť, aj keď môže plniť aj takúto funkciu. Môže však výrazne miešať súkromnú a pracovnú sféru. Oveľa radšej mám skutočné stretnutia a skutočných priateľov.

☛ Ďakujem za rozhovor. Som rada, že ste boli ochotný odpovedať nám tak úprimne a otvorene. Prajem vám, aby sa vašej škole aj naďalej tak darilo.

28,5 % absolventov stredných odborných škôl končí rovno na úradoch práce

Číslo na zamyslenie

Toto nelichotivé číslo pochádza z najnovšej štúdie *Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny*, ktorej je tentokrát venovaná aj naša 8-stranová príloha (nájdete ju v strede čísla).

Realita však je, ako to už býva, komplexnejšia a nemožno ju charakterizovať jediným číslom. Miera úspešnosti absolventov SOŠ pri hľadaní zamestnania výrazne kolíše v závislosti od regiónu, odboru i konkrétnej školy. Je prirodzené, že v krajoch s vysokou mierou nezamestnanosti majú aj čerství absolventi SOŠ väčší problém nájsť si prácu. O to viac, že mnohí zamestnávateľia uprednostňujú uchádzačov s praxou. Na druhej strane, ak by bol vzdelávací systém správne nastavený, výhodou čerstvých absolventov by mala byť znalosť najnovších trendov a technológií, flexibilita a iné vlastnosti, ktoré by ich

robili pre zamestnávateľov atraktívnejšími a vyrovnávali tak ich handikep nedostatku praxe.

Medzi najalarmujúcejšie zistenia citovanej štúdie však nepatrí priemerná hodnota 28,5 % nezamestnaných čerstvých absolventov SOŠ, ale jej rozmenenie „na drobné“ podľa jednotlivých odborov a konkrétnych škôl. Je potešiteľné, že existujú aj študijné odbory na SOŠ, ktoré majú 100-percentnú úspešnosť, teda všetci ich absolventi si nájdu ihneď po ukončení štúdia prácu. O to alarmujúcejšie je však zistenie, že v našom systéme odborného vzdelávania máme dlhodobo aj odbory, ktoré každoročne vyprodukurujú až 75 % nezamestnateľných mladých ľudí. To je tragédia z osobného i systémového hľadiska. Čo môže byť menej motívujúce, ako keď 18-ročný mladý človek

plný energie a plánov do života začína svoju profesionálnu kariéru zaevidovaním sa na úrade práce? A čo môže byť jasnejším signálom, že systém je zle nastavený, než to, že štát najskôr (draho) platí vzdelávanie žiaka na SOŠ aby hneď vzápätí (draho) platil jeho podporu v nezamestnanosti?

Rozhodnutie ministra školstva skvalitniť odborné vzdelávanie je chvályhodné – je to naozaj dôležitá a zmysluplná úloha, ktorá prináží štátu. Správne pomenovanie problému však ešte nemusí byť zárukou jeho správneho riešenia. Viaceré doterajšie návrhy nového vedenia rezortu na riešenie tohto problému vyvovali u širokej verejnosti údiv či otvorený nesúhlas.

✘ Vladimír BURJAN